

การจัดการเรียนการสอนอาเซียนศึกษาในโรงเรียนไทย

ASEAN Studies Teaching in Thai Schools

อนรรฆ สมพงษ์

Anuk Somphong

อาจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Lecturer, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนอาเซียนศึกษาในโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของประเทศไทย โดยประกอบไปด้วย 4 หัวข้อ คือ 1) อาเซียนกับการศึกษาไทย 2) อาเซียนกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 3) ASEAN Curriculum Sourcebook: คู่มือหลักสูตรอาเซียน และ 4) วิชาอาเซียนศึกษาการเรียนการสอนในโรงเรียนไทย การศึกษาเรื่องอาเซียน เริ่มต้นและขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วหลังจากที่ผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) จากปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อประเทศไทยโดยเฉพาะด้านการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานหลักได้ดำเนินนโยบายหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนอาเซียนศึกษาขึ้น ทั้งในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ แต่ก็ยังคงพบปัญหาสำคัญคือบุคลากรในสถานศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน และงบประมาณที่จัดสรรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่เพียงพอ นอกจากนี้สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน (ASEAN) ยังได้จัดทำคู่มือหลักสูตรอาเซียน ASEAN curriculum sourcebook ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอาเซียนศึกษาให้กับโรงเรียนในประเทศต่างๆ ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คู่มือนี้สามารถนำไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทโรงเรียนของแต่ละประเทศในการสอนเรื่องอาเซียน โดยเนื้อหาสาระและกิจกรรมในหนังสืออาจจะไม่ตรงกับหลักสูตรหรือการจัดหมวดรายวิชาของประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่เนื้อหาและกิจกรรมมีความยืดหยุ่นเพียงพอต่อการนำไปประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอนของประเทศสมาชิกอาเซียน

คำสำคัญ : อาเซียน, ประชาคมอาเซียน, อาเซียนศึกษา

ABSTRACT

The purpose of this article is to study the conditions of ASEAN studies teaching in Thai primary and secondary schools. The study contains 4 topics which are: 1) ASEAN and Thai education, 2) ASEAN and the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551, 3) ASEAN Curriculum Sourcebook, and 4) ASEAN studies subject and Thai schools.

ASEAN studies started and expanded at a rapid pace after ASEAN leaders agreed to establish the ASEAN Community. This phenomenon affected Thailand, especially in the aspect of education. The Ministry of Education is the main agency responsible for implementing many policies related to teaching ASEAN studies in primary and secondary schools across the country. However, a key problem is that personnel in educational institutions still lack knowledge and understanding about ASEAN and the budget allocated by related agencies is still not enough.

In addition, the Association of Southeast Asian Nations or ASEAN has written the ASEAN curriculum sourcebook as a guideline for teaching ASEAN studies in schools from various Southeast Asian countries. This sourcebook can be adjusted to suit the context of schools in each country on the topic of teaching ASEAN-related subjects. The content and activities in the book may not be the same as the

curriculum or subject categorizations of any one country, but the content and activities have enough flexibility to be adapted for teaching in ASEAN member nations.

Keywords: ASEAN, ASEAN Community, ASEAN Studies

อาเซียนกับการศึกษาไทย

เมื่อปี ค.ศ. 2003 ผู้นำอาเซียนได้ร่วมกันลงนามในปฏิญญาบาห์ลี 2 (Declaration of ASEAN Concord II: Bali Concord II) เห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ให้แล้วเสร็จภายในปี ค.ศ. 2020 (ASEAN, 2012) จากนั้นการประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN summit) ครั้งที่ 12 เมื่อปี ค.ศ. 2007 บรรดาผู้นำประเทศสมาชิกได้ลงนามในปฏิญญาเซบู (Cebu Declaration) เพื่อเร่งรัดให้เกิดประชาคมอาเซียนเร็วขึ้นในปี ค.ศ. 2015 (ASEAN, 2012: 1) กระทั่งเมื่อไม่นานมานี้การประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 27 ในปี ค.ศ. 2015 ผู้นำอาเซียนได้ลงนามใน ปฏิญญากรุงกัวลาลัมเปอร์ (Kuala Lumpur Declaration) รับรองวิสัยทัศน์ มุ่งหน้าไปด้วยกัน (Forging Ahead Together) และแผนงานของอาเซียน ในอีก 10 ปีข้างหน้า เพื่อร่วมกันสร้างประชาคมอาเซียนที่ยึดมั่นในกฎกติกา เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวม และ มุ่งเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง (ASEAN, 2015: 20)

ความสำคัญของการศึกษาในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนปรากฏรูปธรรมอย่างชัดเจนในปฏิญญาว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียน ที่ได้เน้นย้ำความสำคัญของการศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการนำอาเซียนบรรลุวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 โดยกำหนดให้อาเซียนมีวิสัยทัศน์สู่ภายนอก มีสันติสุข และมีการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันในการเป็นหุ้นส่วนในสิ่งแวดล้อมของประชาคมไทยและอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน การพัฒนาที่มีพลวัต และการรวมตัวทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดและในสังคมที่เอื้ออาทรที่ระลึกถึงสายสัมพันธ์แน่นแฟ้นทางประวัติศาสตร์ ตระหนักถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกัน และเชื่อมโยงในอัตลักษณ์ของภูมิภาค (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ, 2554: 7)

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) จัดตั้งผ่านมาแล้วกว่าครึ่งศตวรรษ แต่การจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับอาเซียนศึกษาในโรงเรียนไทยเริ่มขึ้นเพียงไม่ถึงทศวรรษเท่านั้น นับจากที่ผู้นำอาเซียนเห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) เป็นต้นมา ความตื่นตัวเกี่ยวกับอาเซียน โดยเฉพาะด้านการศึกษาได้ขยายตัวขึ้นในวงกว้าง การศึกษาถือเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างประชาคมอาเซียนให้ประสบความสำเร็จ ดังที่ สุรินทร์ พิศสุวรรณ (2555) อดีตเลขาธิการอาเซียน กล่าวว่า การศึกษาเป็นหัวข้อหนึ่งที่อาเซียนให้ความสำคัญกันอย่างมาก เพราะจะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างประชาคมอาเซียน แต่ถ้าคนในประเทศสมาชิกคิดว่าตัวเองยังเป็นเชื้อชาติของตนเอง อาเซียนก็เกิดไม่ได้ เราจึงต้องคิดถึงอัตลักษณ์อาเซียน ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ด้วยการเรียนรู้แลกเปลี่ยนและพัฒนาร่วมมือกัน ประชาชนของอาเซียนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ต้องทำให้แน่ใจว่า พวกเขามีช่องทางที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาสในการพัฒนา และภาครัฐภาคเอกชนควรส่งเสริมและลงทุนในด้านการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเสริมสร้างศักยภาพในด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นการลงทุนระยะยาวเพื่ออนาคตของประชาคม และจะช่วยให้กระบวนการสร้างประชาคมเป็นไปอย่างยั่งยืน

อาเซียนได้มีเป้าหมายในการเสริมสร้างความร่วมมือในด้านการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากปฏิญญาชะอำ-หัวหิน ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ตามที่ The Non-Formal and Informal Education (2011) ระบุว่า จากการประชุมคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนการศึกษาในอาเซียนสู่การบรรลุเป้าหมายการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ในปี 2558 เมื่อวันจันทร์ที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ณ กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน และผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ผู้อำนวยการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน และผู้แทนกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ ที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบร่างนโยบายเพื่อดำเนินงานตามปฏิญญาชะอำ-หัวหิน ด้านการศึกษา จำนวน 5 นโยบาย ดังนี้

นโยบายที่ 1 การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558

นโยบายที่ 2 การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญ การที่สอดคล้องกับการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม และการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน รวมทั้ง การพิจารณาแผนผลิตกำลังคน

นโยบายที่ 3 การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษาและครูอาจารย์ในอาเซียน รวมทั้ง เพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่างๆ และการแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุง การศึกษาด้านอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทางอาชีพ ทั้งในขั้นต้นและขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกของอาเซียน

นโยบายที่ 4 การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำความตกลงยอมรับร่วมด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษา ควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน

นโยบายที่ 5 การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ในขณะที่ยุทธศาสตร์ไทยได้ร่วมมือกับอาเซียนในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งและความเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาคทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคง ตลอดจนสังคมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับกฎบัตรอาเซียน และนโยบายของรัฐบาลไทยในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน และกลุ่มประเทศอาเซียน โดยใช้การศึกษาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนา เพื่อเป็นรากฐานสำคัญในการเสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคง ตลอดจนสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ ต่อมาที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 15 ได้ให้การรับรองปฏิญญาเซา-หัวหิน ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และการพัฒนาภูมิภาคอย่างยั่งยืน และได้กำหนดให้สาขาการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการตอบสนองการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ภายในปี พ.ศ. 2558

กระทรวงศึกษาธิการยังได้กำหนดบทบาทการดำเนินงานส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาของอาเซียน ดังจะเห็นได้จาก ยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ปี 2555-2558 โดยยุทธศาสตร์ที่ 1 การปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน/ประชาคมโลก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557: 3) ดังนี้

1. ส่งเสริมการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา การวิจัยและพัฒนา และการฝึกอบรมนานาชาติในภูมิภาค
2. ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศต่างๆ และองค์กรระหว่างประเทศ
3. แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างผู้เรียน ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
4. กำหนดมาตรการเชิงรับและรุกเพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการค้าและบริการด้านการศึกษา
5. ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาสากลเป็นภาษาที่สองตั้งแต่ระดับขั้นพื้นฐาน และการเรียนรู้ภาษาที่สาม
6. ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาจัดหลักสูตรนานาชาติ หรือหลักสูตรผสมร่วมกับสถาบันต่างประเทศ

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังเน้นการกระชับความสัมพันธ์และการขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน และในภูมิภาคเอเชีย ภายใต้กรอบความร่วมมือด้านต่างๆ โดยเฉพาะกรอบความร่วมมือด้านการศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทยและภูมิภาค ความร่วมมือดังกล่าวเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายโอกาสทางการศึกษา การยกระดับคุณภาพการศึกษา การใช้โครงสร้างพื้นฐานส่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีการสื่อสาร ตลอดจนการบริหารจัดการทางการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างประชาคมอาเซียน ดินแดนแห่งความสงบสุข สันติภาพ และมีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในฐานะที่เป็นหน่วยงานซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ได้เตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 โดยกำหนดจุดเน้นของ สพฐ. ข้อที่ 8 นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคน มีความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อเตรียมเยาวชนไทยให้มีความพร้อมใน

การเป็นสมาชิกที่ดีของประชาคมอาเซียน มีสมรรถนะสำคัญในการดำเนินชีวิตในประชาคมอาเซียน สามารถติดต่อสื่อสารและอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกัน และเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพระดับมาตรฐานสากลเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของพลเมืองไทย และตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและตลาดโลก รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของประชาคมอาเซียนและสังคมโลก

ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (สวก.) จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน: Spirit of ASEAN ตามโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 เพื่อผลักดันการดำเนินการด้านการศึกษาของประเทศไทยให้สอดคล้องต่อการเป็นประชาคมอาเซียน และพัฒนาเยาวชนไทยให้มีสมรรถนะที่สำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในประชาคมอาเซียน โดยที่ สวก. หน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (2554: 5-6) ได้กำหนดคุณลักษณะของเด็กไทยในประชาคมอาเซียน¹ ควรมีคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ 1) **ด้านความรู้** เช่น มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียนในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม จุดกำเนิดอาเซียน กฎบัตรอาเซียน และประชาคมอาเซียน เป็นต้น 2) **ด้านทักษะ** เช่น สามารถสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา (ภาษาอังกฤษและภาษาประเทศเพื่อนบ้านอีกอย่างน้อย 1 ภาษา) มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี มีความสามารถในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น เคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีวิธีคิดอย่างถูกต้อง 3) **ด้านเจตคติ** เช่น มีความภูมิใจในความเป็นไทย/ความเป็นอาเซียน มีความตระหนักในความเป็นอาเซียน มีวิถีชีวิตประชาธิปไตย ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล สันติวิธี/สันติธรรม และยอมรับความแตกต่างในการนับถือศาสนา และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าภายในระยะเวลาสิบปีที่ผ่านมาความตื่นตัวของการศึกษาไทยเกี่ยวกับอาเซียนได้เริ่มขึ้นและดำเนินการเรื่อยมา โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการที่ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว มีการกำหนดนโยบาย จุดเน้น รวมถึงแผนการต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนการศึกษาไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับการเปิดประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2558

อาเซียนศึกษากับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ปรากฏคำว่า อาเซียน อยู่ในสาระประวัติศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มาตรฐาน ส 4.2 ตัวชี้วัดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ข้อที่ 2 คือ *บอกความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป* ขณะที่ในสาระอื่นๆ ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ไม่ได้ระบุคำว่า อาเซียน ไว้ แต่มีคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันคือ คำว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้

- อธิบายอิทธิพลของอารยธรรมอินเดียและจีนที่มีต่อไทย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยสังเขปในระดับ ม.1
- อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- ระบุความสำคัญของแหล่งอารยธรรม ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

นอกจากนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางที่เกี่ยวกับอาเซียนศึกษา ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอาเซียนศึกษาได้ โดยครอบคลุมอยู่ในทุกสาระ ทั้งสาระศาสนา สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระเศรษฐศาสตร์ สาระภูมิศาสตร์ และสาระประวัติศาสตร์

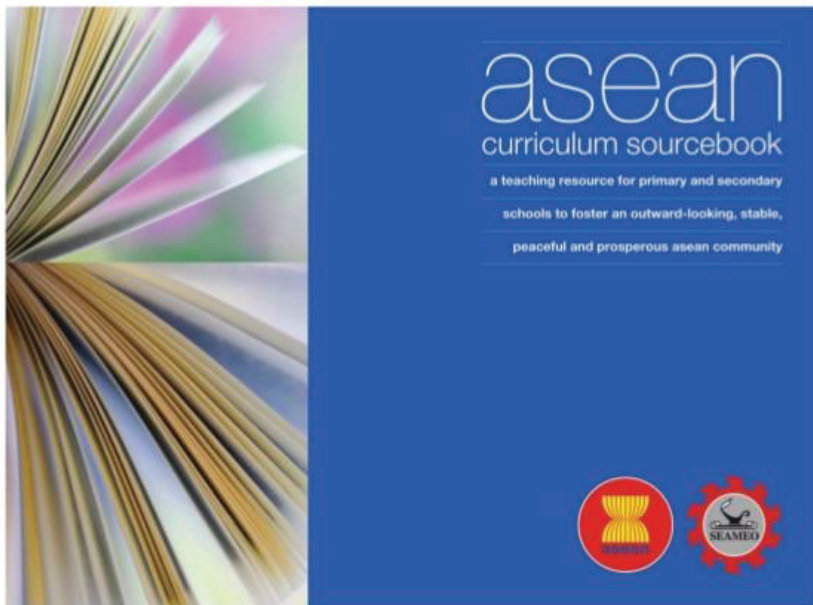
จะเห็นได้ว่า เนื้อหาเกี่ยวกับอาเซียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ปรากฏอยู่เฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ไม่พบในมาตรฐานและตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ทั้งที่เนื้อหาเรื่องอาเซียนนั้นสามารถสอดแทรกเข้าไปได้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ หากเรายึดวิสัยทัศน์

¹ คุรุสภะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ คุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียนทั้ง 3 ด้าน ได้ที่ <http://social.obec.go.th/library/document/asean/book01/section2.pdf>

จุดมุ่งหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะพบว่ามีค่าสำคัญและเนื้อหาที่เน้นให้เยาวชนไทยเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนรวมอยู่ด้วย รวมถึงหากใช้หนังสือ ASEAN Curriculum Sourcebook หรือ คู่มือหลักสูตรอาเซียน เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนก็สามารถสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับอาเซียนได้ถึง 7 กลุ่มสาระ ดังจะได้อธิบายในหัวข้อต่อไป

ASEAN Curriculum Sourcebook: คู่มือหลักสูตรอาเซียน

ASEAN Curriculum Sourcebook คือ หนังสือคู่มือการจัดการเรียนการสอนเรื่องอาเซียน จัดทำขึ้นโดยความร่วมมือของสำนักงานเลขาธิการอาเซียน องค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Ministers of Education Organization : SEAMEO) และองค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (United States Agency International Development: USAID) รวมทั้งนักการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ในปี ค.ศ. 2012 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของทุกประเทศได้ตกลงร่วมกันว่า จะนำ ASEAN Curriculum Sourcebook ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ของแต่ละประเทศ ตามบริบทและความพร้อมของแต่ละประเทศ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนและสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันของอาเซียน ถือเป็นหลักสูตรแกนกลางของอาเซียน ภายใต้ปรัชญาขั้นพื้นฐานการไม่แทรกแซง สิทธิมนุษยชน ยกระดับความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานของอาเซียน เพื่อการแข่งขันกับกลุ่มประเทศ หรือภูมิภาคอื่น และเพื่อให้เยาวชนอาเซียนมีบทบาทของการอยู่ร่วมกัน ให้คุณค่าและคงไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมอาเซียน ค้นหาวិถีทางที่พลเมืองอาเซียนดำรงชีวิต และปรับตัวเข้ากับความเป็นจริงและแสวงหาโอกาสท่ามกลางความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม รวมทั้งเพื่อให้บรรลุถึงสิ่งที่อาเซียนจะต้องดำเนินการ และคำนึงถึงโลกของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557: คำนำ) โดยนำเสนอหลักสูตรและวิธีการสอนสำหรับครูในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเรื่องอาเซียน และเป็นการเตรียมความพร้อมของเยาวชนของแต่ละประเทศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยจัดทำขึ้นเป็นภาษาอังกฤษ และมีการแปลเป็นภาษาต่างๆ รวมถึงฉบับแปลเป็นภาษาไทย โดยใช้ชื่อว่า “คู่มือหลักสูตรอาเซียนศึกษา” จัดทำขึ้นโดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2557 คู่มือนี้ไม่มีวางจำหน่าย แต่สามารถ Download ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย²

ASEAN Curriculum Sourcebook ฉบับภาษาอังกฤษ

² สามารถ Download ASEAN Curriculum Sourcebook ได้ที่ http://asean.org/?static_post=asean-curriculumsourcebook

เนื้อหาสำคัญภายในหนังสือเล่มนี้ ASEAN (2012) สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับครูประเทศสมาชิกอาเซียนในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งไม่เพียงแต่จะต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร การแต่งกาย วัฒนธรรม ความรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิก ผู้คน ศาสนา เพียงเท่านั้น แต่ผู้เรียนจะต้องมีความเข้าใจซึ่งกันและกันด้วย โดยมีกรอบเนื้อหาสำคัญ 5 กรอบ (Themes) ได้แก่

1. **ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน (Knowing ASEAN):** การเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน (โครงสร้าง สมาชิกภาพ ความมุ่งประสงค์ และแนวทางปฏิบัติ) และการสำรวจลักษณะที่สำคัญ ความสำเร็จ และสิ่งท้าทายในอนาคต
2. **การเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์และความหลากหลาย (Valuing Identity and Diversity):** เป็นการสำรวจความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน และมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมและความเชื่อ การตระหนักรู้และชื่นชมในความแข็งแกร่งซึ่งมีอยู่ในความเหมือนของประชาชน (รายบุคคล หรือกลุ่ม) เช่นเดียวกับลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน
3. **การเชื่อมโยงโลกและท้องถิ่น (Connecting Global and Local):** การสำรวจประเด็นของท้องถิ่นว่า ได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาและแนวโน้มของโลกอย่างไร และเหตุการณ์ในท้องถิ่นในอาเซียนส่งผลต่อสภาพการณ์ของโลกอย่างไร
4. **การส่งเสริมความเสมอภาคและความยุติธรรม (Promoting Equity and Justice):** การส่งเสริมหลักการของความเสมอภาคและความยุติธรรม และให้เครื่องมือและข้อมูลแก่ผู้เรียน (ทางวิทยาศาสตร์และทางการเมือง และหลักปรัชญา) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ที่ซับซ้อนและสามารถตอบสนองได้อย่างเหมาะสม
5. **การทำงานร่วมกันเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน (Working Together for a Sustainable Future):** การตระหนักถึงความกดดันที่เกิดจากทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดและการเพิ่มจำนวนประชากร และผลกระทบต่อความยั่งยืนในขณะเดียวกัน ก็กระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันภายในชุมชนและนอกชุมชนเพื่อให้อาเซียนสามารถสร้างอนาคตที่มั่นคง สันติสุข และยั่งยืนของอาเซียน

โดยในแต่ละกรอบจะมีตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นตัวอย่างในการออกแบบแผนการสอนเรื่องอาเซียนให้กับครูทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ นอกจากนี้ในคู่มือยังได้กำหนดเส้นทางสำคัญในการบูรณาการเนื้อหา (Pathway) ที่ประกอบและเชื่อมโยงกันใน 4 ประเด็น ได้แก่

1. **ประชาชน (People) :** รายบุคคล กลุ่มชาติพันธุ์ มรดกทางวัฒนธรรม รัฐบาลและพลเมือง สุขภาพ ความปลอดภัย บทบาททางเพศ และบทบาทระหว่างชั้นอายุภายในครอบครัว และสังคม
2. **สถานที่ (Places) :** ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะภูมิประเทศ ระบบนิเวศ ภูมิอากาศ ผลกระทบจากพลังธรรมชาติต่างๆ
3. **สื่อ (Materials) :** สิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น เครื่องอุปโภคบริโภค สิ่งประดิษฐ์ งานหัตถกรรม งานศิลป์ และโบราณสถาน โบราณวัตถุ
4. **แนวคิด (Ideas) :** ศาสนา ระบบความเชื่อ ปรัชญา ค่านิยม โลกทัศน์ รูปแบบการปกครอง เทคโนโลยี การยอมรับและการปรับตัว

ช่องทางทั้งสี่ช่องทางเป็นเสมือนกระบวนการหรือแนวทาง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านการสำรวจเนื้อหาและการวิเคราะห์ประเด็นที่ซับซ้อนจากมุมมองที่หลากหลาย และดำเนินการเช่นนี้ต่อเนื่องกันในระหว่างชั้นปี ช่องทางเป็นเส้นทางที่เจตนาทำให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ช่องทางแต่ละช่องทางมีความเชื่อมโยงกัน และส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกัน ยกตัวอย่างเช่น เมื่อกล่าวถึงสถานที่และประชาชน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับอิทธิพลของภูมิศาสตร์และภูมิอากาศที่มีต่อวัฒนธรรม และยังได้เรียนรู้ว่าระบบนิเวศและลักษณะทางกายภาพ (สถานที่) เป็นตัวกำหนดแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติ (สื่อ) และทรัพยากรทางธรรมชาติซึ่งส่งผลกระทบต่อบทบาททางเพศ และบทบาทระหว่างวัย ในแง่ของแรงงาน (ประชาชน) ในทำนองเดียวกัน เมื่อศึกษาหัวข้อเรื่องการย้ายถิ่น ผู้เรียนจะเห็นว่า ตำแหน่งของภูมิประเทศมีอิทธิพลต่อการเผยแพร่และการแลกเปลี่ยนของความเชื่อทางศาสนา (แนวคิด) เนื่องจาก “ประชาชน สถานที่ สื่อ และแนวคิด” เป็นความคิดรวบยอดที่อยู่บนพื้นฐานประสบการณ์ของมนุษย์ช่องทางเหล่านี้สามารถทำให้เกิดเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอาเซียน และเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นต่อกันระหว่างผู้เรียน และช่วยให้ผู้เรียนค้นพบ เรียนรู้ และวิเคราะห์ประเด็นที่ซับซ้อนผ่านมุมมองที่หลากหลาย และมองเห็นความสำคัญของประชาคมอาเซียนร่วมกัน

ASEAN curriculum sourcebook เน้นการจัดการเรียนรู้ใน 3 ระดับ คือ ประถมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ครอบคลุม 7 สาขาวิชา คือ 1) ประวัติศาสตร์และสังคมศึกษา 2) วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ 3) หน้าที่พลเมืองและจริยศึกษา 4) ภาษาและวรรณกรรม 5) ศิลปะ 6) สุขศึกษาและพลศึกษา 7) เทคโนโลยีการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555: 22)

ในทางปฏิบัติประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศมีหลักสูตรเป็นของตนเอง ดังนั้น เนื้อหาสาระและกิจกรรมที่เป็นตัวอย่างใน ASEAN curriculum sourcebook อาจจะไม่ตรงกับหลักสูตรหรือการจัดหมวดวิชาของประเทศใดประเทศหนึ่ง เพราะเนื้อหาสาระในหนังสือมีจุดมุ่งหมายสองประการคือให้รายละเอียดเฉพาะที่พอเพียงต่อการรองรับหลักสูตรที่มีอยู่แล้วและความยืดหยุ่นพอเพียงต่อการนำไปประยุกต์ใช้จัดการเรียนรู้ของประเทศสมาชิกอาเซียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555: 12) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาศรี พิทอนวอน (2559) ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับการนำ ASEAN curriculum sourcebook ไปใช้ในสถานศึกษา พบว่า การนำเนื้อหาใน ASEAN curriculum sourcebook ไปใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับรายวิชาในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และยังเหมาะสมกับบริบทของพลเมืองไทยที่เข้าสู่การเป็นพลเมืองอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ที่ผ่านมามีด้วย

วิชาอาเซียนศึกษากับการเรียนการสอนในโรงเรียนไทย

ปัจจุบันประเทศไทยมีโครงการที่เน้นการสอนอาเซียนศึกษาในโรงเรียนหลายแห่งทั่วประเทศ อาทิเช่น โรงเรียน ASEAN Focus School 14 โรงเรียน Education Hub School 14 โรงเรียน Thai-Indo Partnership School และ ASEAN Learning School เป็นต้น นอกจากนี้ โรงเรียนอื่นๆ ก็มีการสอนอาเซียนศึกษา โดยส่วนใหญ่มักจัดการเรียนการสอนเป็นหน่วยการเรียนรู้ จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และภาษาต่างประเทศเป็นแกนหลักในการจัดการเรียนการสอน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง โรงเรียนที่ได้เข้าร่วมโครงการ Spirit of ASEAN หรือโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน เนื่องจากโครงการนี้จัดตั้งขึ้นเป็นโครงการแรก โดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำกับดูแล และมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (สวก.) ดำเนินกิจกรรมโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน: Spirit of ASEAN เพื่อเตรียมเยาวชนไทยให้มีความพร้อมในการที่จะเป็นสมาชิกที่ดีของประชาคมอาเซียน สามารถที่จะติดต่อสื่อสารและอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกัน โดยพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจากทุกภูมิภาค จำนวน 54 โรงเรียน และมีในโรงเรียนเครือข่ายอีกกว่า 500 โรงเรียน ซึ่งกระทรวงฯ เป็นผู้จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตร จัดสร้างศูนย์อาเซียน จัดซื้อ/จัดหาสื่อการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับอาเซียน โดยเน้นให้ตอบคุณลักษณะเยาวชนไทยในอาเซียนที่กำหนดไว้ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ/กระบวนการ และด้านเจตคติ

โครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน: Spirit of ASEAN ถือเป็นโครงการนำร่องที่จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนไทยทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยได้รับงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำไปใช้พัฒนาหลักสูตรอาเซียนในโรงเรียน จัดจ้างครูสอนภาษาอาเซียน รวมทั้งการจัดให้มีศูนย์อาเซียนศึกษาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับอาเซียนในโรงเรียน โดยการดำเนินงานมีการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่องจากสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

แม้ว่าโครงการดังกล่าวจะจัดต่อเนื่องมากกว่า 10 ปี แต่จากงานวิจัยของ อนุธรรม สมพงษ์ (2556) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนมัศึกษานำร่องในโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน (Spirit of ASEAN) พบปัญหาสำคัญหลากหลายประการ อาทิเช่น งบประมาณและสื่อ เช่น คู่มือ หนังสือ เอกสารต่างๆ ที่ได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานที่รับผิดชอบยังไม่เพียงพอและยังไม่ทันสมัยต่อความต้องการของโรงเรียน เนื้อหาเกี่ยวกับอาเซียนในหลักสูตรสถานศึกษายังไม่ชัดเจน บุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่ยังคิดว่าอาเซียนเป็นเรื่องไกลตัวจึงขาดความสนใจและใส่ใจในการหาความรู้เพิ่มเติม ครูยังคงสอนเนื้อหาตามหนังสือเรียนที่โรงเรียนจัดหามาให้ โดยมักสอนให้เด็กท่องจำมากกว่าการสอนให้นำไปใช้ได้ในชีวิตจริง ประเด็นปัญหาด้านบุคลากรนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัญญ์ แสงแปง (2558) ที่สำรวจพบว่าบุคลากรในโรงเรียนไม่มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับอาเซียน ถึงแม้ว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ให้ความสนใจต่อยุทธศาสตร์

การพัฒนาหลักสูตรอาเซียนเป็นอย่างดีก็ตาม เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อาภาพร ธนวนินนาม (2560) พบว่า บุคลากรในโรงเรียนมีปัญหาในการเตรียมความพร้อม และขาดการอบรมเกี่ยวกับเรื่องอาเซียน งานวิจัยของ อนุธรรม สมพงษ์ (2556) ยังพบว่าทุกๆ โรงเรียนมองว่าการสอนเรื่องอาเซียนเป็นหน้าที่หลักของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเท่านั้น ภาระจึงตกอยู่กับครูสาระฯ สังคมศึกษา ซึ่งในทางปฏิบัติเนื้อหาเกี่ยวกับอาเซียน สามารถนำไปบูรณาการ และสอดแทรกเข้าไปได้ในทุกรายวิชา ดังที่หนังสือ ASEAN curriculum sourcebook ระบุไว้ว่า เนื้อหาเกี่ยวกับอาเซียนสามารถจัดการเรียนรู้ได้ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยครอบคลุมถึง 7 กลุ่มสาระวิชา นอกจากนี้ เนื้อหาเกี่ยวกับอาเซียนยังสามารถจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ เปิดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้

บทสรุป

ปัจจุบันอาเซียนกำลังเบ่งบาน และเคลื่อนเข้ามาใกล้ชิดกันมากขึ้น การเคลื่อนย้ายของแรงงานและประชากรทำให้สังคมเปลี่ยนไปสู่การเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) การเข้ามาของผู้คนจากประเทศเพื่อนบ้านจะทำให้เราจำเป็นต้องปรับตัว การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมแห่งความหลากหลายเป็นสิ่งสำคัญ สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมโลก ดังนั้นการเรียนการสอนอาเซียนศึกษาในบริบทโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการดังกล่าว จึงควรให้ความสำคัญในการสอนมิติของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เช่น ความอดทนอดกลั้น ความเข้าใจใจกัน การเคารพความแตกต่างหลากหลาย การเรียนรู้วัฒนธรรมต่างชาติ การสร้างสำนึกในความเป็นพลเมืองอาเซียนร่วมกัน เป็นต้น โดยมี ASEAN curriculum sourcebook หรือ คู่มือหลักสูตรอาเซียนเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนตามบริบทและความพร้อมของสถานศึกษา ซึ่งในทางปฏิบัติเนื้อหาเกี่ยวกับอาเซียนสามารถบูรณาการได้ในทุกกลุ่มสาระวิชา และยังสามารถสอดคล้องกับสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้วย

ขณะเดียวกันการสอนเรื่องอาเซียนนั้นผู้สอนต้องไม่สอนให้ผู้เรียนได้เพียงแค่ความรู้ และการท่องจำเพียงอย่างเดียว แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดที่เป็นเป้าหมายหลักของการเรียนการสอนวิชาอาเซียนศึกษานั้น ผู้สอนต้องสอนให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อทุกประเทศในอาเซียนด้วย ทั้งนี้อุปสรรคสำคัญที่ขวางกั้นการอยู่ร่วมกันของประเทศต่างๆ ในอาเซียน คือ เรื่องราวเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญของทุกๆ ประเทศ การสอนประวัติศาสตร์ที่เน้นความยิ่งใหญ่ของชาติตนเอง เป็นประวัติศาสตร์กระแสหลักที่ยังคงสอนกันอยู่ในโรงเรียนไทย การผลิตซ้ำผ่านหนังสือเรียนหรือแบบเรียนประวัติศาสตร์ที่เน้นความเป็นชาติแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยที่มีลักษณะเป็นชาตินิยม (nationalism) คือ การสร้างภาพลักษณ์ของประเทศเพื่อนบ้านที่ถูกปรุปรังขึ้น จนทำให้เกิดทัศนคติที่เป็นศัตรูและดูถูกเหยียดหยามเพื่อนบ้าน ภาพความเป็นศัตรูของเพื่อนบ้านถูกเน้นย้ำให้ชัดขึ้น สิ่งเหล่านี้ถูกถ่ายทอดส่งผ่านยังระบบการศึกษา เช่น ในหลักสูตรการเรียนการสอนและแบบเรียน เพื่อปลูกจิตสำนึกให้เห็นแก่ประโยชน์ของชาติ หรือเพื่อประโยชน์เชิงธุรกิจเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ประวัติศาสตร์บาดแผลที่เกิดขึ้นส่งผลต่อการรับรู้ของเยาวชนไทยที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้านมาทุกยุคทุกสมัย ทั้งในด้านความคิด อารมณ์ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แสดงออกมา บุคลากรทางการศึกษาซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ให้กับเยาวชนจึงต้องพยายามก้าวข้ามข้อจำกัดเหล่านี้ให้ได้ หากต้องการเห็นเยาวชนไทยเป็นพลเมืองอาเซียนที่มีคุณภาพ

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บุคลากรทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำเป็นจะต้องตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการเรียนการสอนอาเซียนศึกษา โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก ต้องดำเนินการทุกกระบวนการอย่างจริงจังและต่อเนื่องด้วย ตั้งแต่การวางแผน การพัฒนาหลักสูตรทั้งในระดับชาติและท้องถิ่นให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน รวมถึงการจัดสรรงบประมาณต่างๆ ในการจัดหาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน และจัดอบรม สัมมนาให้ความรู้กับบุคลากรในสถานศึกษาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธนัญญ์ แสงแปง. (2558). การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามคู่มือหลักสูตรอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34. วิทยานิพนธ์ (ศษ.ม.) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประกาศรี พิทธทวอน. (2559). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการนำ ASEAN curriculum sourcebook ไปใช้ในสถานศึกษา สำหรับครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ (กศ.ด.) มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุรินทร์ พิศสุวรรณ. (2555). ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง "จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน" ณ ห้อง 202 ชั้น 22 อาคารมหิตลาธิเบศร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2555.
- สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ. (2554). การศึกษา: การสร้างประชาคมอาเซียน 2558. กรุงเทพฯ: สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). **คู่มือหลักสูตรอาเซียน: ASEAN curriculum sourcebook ฉบับแปลเป็นไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554). **แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2557). **แนวทางการนำ Asean curriculum sourcebook สู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อนรรฆ สมพงษ์. (2556). การศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ (ค.ม.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภาพร ธนวนินาม. (2560). การศึกษาการใช้หลักสูตรอาเซียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ (ค.ม.) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ASEAN. (2012). **Asean curriculum sourcebook**. Retrieved January 22, 2018, from http://www.asean.org/wp-content/uploads/images/2012/publications/ASEAN%20Curriculum%20Sourcebook_FINAL.pdf
- ASEAN. (2012). **CEBU DECLARATION**. Retrieved February 01, 2018, https://asean.org/storage/2012/05/Annex_16-MACTAN-CEBU-DECLARATION-Final-by-TELSOM-13-14-Nov-12.pdf
- ASEAN. (2012). **DECLARATION OF ASEAN CONCORD II (BALI CONCORD II)** Retrieved January 12, 2018, https://asean.org/?static_post=declaration-of-asean-concord-ii-bali-concord-ii
- ASEAN. (2015). **ASEAN 2025: Forging Ahead Together**. Retrieved February 01, 2018, <https://www.asean.org/wp-content/uploads/2015/12/ASEAN-2025-Forging-Ahead-Together-final.pdf>
- The Non-Formal and Informal Education. (2011) Retrieved January 15, 2018, from http://www.nfe.go.th/en/index.php?option=com_content&view=article&id=4&Itemid=21